

„ASACHI,”

REVISTA ȘTIINȚIFICĂ LITERARĂ

Comitetul de Redacțiune: Dr. D. Cantimir, I. Negre, Victor Dogariu, C. Hogaș și V. C. Buțureanu cu colaborarea membrilor Societății „Asachi.”

STATUL ȘI FORMELE SALE

Conferință ținută la 5 Aprilie de Dl. Lascar Radu

Onorat Auditor!

Vrați să vă vorbesc despre stat și formele sale, ca să putem cunoaște cu toții, de unde vine, și pentru ce este statul, și mai ales ca buni creștini să putem înțelege, pentru ce Apostolul Pavel, când ne zice se fim supuși statului sau guvernului, adaugă cuvintele foarte semnificative *„pentru pacatele voastre.”*

Prelecțiunea mea are de scop în mod popular a deduce ideea de stat din însuși natura ominească, căci numai această deducțiune mi pare cea mai nimerită și mai logică, și este singură care poate face adevărate cuvintele Apostolului, căci iată cum din însuși natura ominească să dovedește acest adevăr.

Natura a sădit în om, mai multe instincte sau impulsii, care ne conduc activitatea noastră, chiar fără se voim, tocmai în direcția satisfacerii acelor instincte sau impulsii naturale, în cât chiar dacă am admite că, dar găsi oameni tari de caracter, care ar căuta a se împotrivi cerințelor naturei, care ar căuta a stăpâni instinctele sau impulsionele naturale, însă cu toată fermitatea lor de caracter, cu toată tăria lor de voință, totuși ră-

măne un instinct sau o impulsione pe care nici un om ba nici o ființă n'o poate stăpăni, căci satisfacerea aceluia instinct condiționează viața individului.

Sciți cum se chiamă acel fatal instinct?

Se chiamă foamea!

Foamea, onorat auditor, pre cât este de plăcută, ba chiar dorită pentru cel ce o poate stămpara, căci ce este mai plăcut de cât când mâncăm cu poftă? pre atâta însă este de tristă și grozavă pentru cel ce n'are ce mânca: și apoi încă n'ar fi așa de rău, dacă mâncând o dată ne am sătura pe toată vieța, dar din nenorocire, foamea se repetează în om în fie-care zi, în cât vrând ne vrând trebuie zilnic să ne gândim spre a avea cu ce s'o potolim. Foamea este adevaratul motor care ne face să muncim spre a ne capata hrana zilnică, căci cerințele foamei sunt dictatoriale și suntem forsați ale asculta și a ne supune lor.

Cum vedeți, făcând chiar abstracțiune de orî ce alte impulsioni naturale, a căroră satisfacere ar fi dorită și necesară, spre a ne face viața mai plăcută, și mărginindune numai la satisfacerea cerințelor foamei găsim că natura însăși a sădit în om instinctul de conservare a vieței sale, sau mai nimerit zicând; natura însăși a sădit în om lupta pentru ezistență.

Cuvântul luptă, onorat auditor, sună cam a rășboiului sau cel puțin a batae, cum se poate face însă ca lupta pentru ezistență să nu devie sângeroasă, să nu devie la a ne sparge capetele, unul altuea, sau a ne mânca ca câni de la ciolan?

Ca se respund la întrebare, după toată logica, nu pot zice alta de cât că lupta pentru ezistență poate fi pacifică, numai prin aceia de a ne respecta și tolera reciproc unul altuea dreptul cel are naturalmente fie-care de a-și procura mijloacele necesare pentru conservarea

victeii sale, căci dacă eu voi căuta a împedea pe altul în libera exersare a acestui drept vital și altul va căuta a mă împedea pe mine, atunci nici unul nici altul, nu vom avea posibilitatea a ne bucura de drepturile noastre de existență.

Dacă admitem această concluziune pentru pacificarea luptei pentru existență, suntem forsați a zice că, omul este o ființă pre cât individuală, pre atât și socială, căci are îndatoriri, nu numai individuale, adică către sine însuși, dar și sociale, adică către întreaga societate din care face parte, și odată admis că individul nu și poate exersa în pace dreptul său de conservare, fără a recunoaște și lasa același drept și altora, trebuie se conchidem că numai binele societății întregi, trebuie se fie scopul, ear individul este numai mijlocul către acest scop, sau cu alte cuvinte că binele individului nu poate fi despărțit de binele întregii societăți, ceea-ce vra se zică că binele individului depinde numai de la binele întregii societăți.

Nu fie-care însă voește se recunoască acest adevăr și au fost și vor fi încă mulți, care pun personalitatea lor, mai pre sus de toate, care consideră societatea ca mijloc și personalitatea lor ca scop, scriind pe stindardul lor *»totul pentru noi, nimic pentru alții«*, în cât atare tendință reușind: sau omenirea trebuie se devie prada acelor indivizi, sau lupta pentru existență se nu poată fi pacifică.

Asemenea caractere, iubitoare numai de sine se numesc egoiste, și egoismul dacă este intensiv și prelungit ajunge la pasiune și din pasiune prin deprinderi chiar la vicii, căci egoismul este răul care nu cunoaște nici o margine, pentru că acest rău se gândește numai la sine însuși, și nu cruță nimic pentru împlinirea dorințelor sale; puțin îi pasă egoistului de drepturile altora, fie acele

drepturi, chiar cele mai vitale, fie acele drepturi, chiar acele ce are omul din însuși natura sa de a-și conserva viața.

Nu mănucarea din pomul raiului este pacatul strămoșesc, egoismul este adevăratul pacat strămoșesc, căci egoismul se identifică cu însuși natura omului, cu însuși instinctul de conservare, căci el în realitate nu este alta de cât consecința a însuși instinctului de conservare, în cât dacă egoismului nu i s'ar pune în potrivă o putere de care să se teamă, și care se l mărăginească în acțiunile sale, atunci ca ori-care rău, el merge crescând și și urmărește necondiționat scopurile sale pernicioase și apoi, după mulțimea indivizilor egoiști, războiul unora contra altora ar trebui se fie la ordinea zilei spre paguba și ne norocirea tuturor; de aceea frica de tulburarea liniștei, frica de reciproace excese de putere dintre oameni provocate din cauza egoismului, a născocit ideea de stat sau ideea instituirii unei puteri supreme care se stavilească acele excese de putere.

Iată în puține cuvinte cauzele care au putut da naștere ideii de stat, și acele cauze, după cum v'am arătat, fiind identificate cu însuși natura omului, atunci, după cum am zis la început, și ideea de stat se poate trage cu drept cuvânt din aceeași natură, căci de unde vine cauza de acolo vine și efectul, și efect fără cauză nu există.

Poete mă veți întreba însă că să vă spun și cine a nume a provocat ideea de stat: apăsătorii sau apasații?

Respunsul vă las să vi'l dați singuri, fie-care după mintea și înțelepciunea sa, eu unul vă pot spune numai, că egoismul este isvorul necesității statului sau a guvernului. *Sapientii sat.*

Dar oare acest stat sau guvern este el în stare a disrădăcina acest pacat strămoșesc din natura omenească?

Eu cred că nu, căci pe o parte ș'ar tăe poate singur

creanga de sub picioare, ear pe de alta ar fi aî cere imposibilul, pentru că tot ce este identificat cu însuși natura omului, nu se poate desrădăcina, de cât prefăcând însuși acea natură, și noi cu toții știm chiar Hristos cea pățit, numai și numai pentru că a predicat frăție și dragoste între oameni și poftele lor a căutat se le reducă numai la pânea zilnică, la stricta necesitate; și eū sunt sigur că maxima desfrânatei marchize de Pompadour „après nous le déluge“ adecă cum s'ar zice pe românește: *cât trăesc să trăesc bine, potop vie după mine*, este mult mai plăcută și se lipește mult mai bine de natura omului de cât învățeturile lui Hristos cu înfrânarea poftelor.

Cu toate acestea, dacă veți gândi puțin cum o mână de oameni a putut învinge și dresa milioane d'a merge după comandă; veți găsi lesne cauza puterei lor infernale, căci această cauză nu este alta de cât puterea ce are lumina asupra întunericului, asupra ignoranței. Fără lumină nu știm unde mergem, fără lumină nu ne cunoaștem adevaratele interese și vom fi tot-dea-una mânați cum să mână boii, căci omul fără lumină intelectuală este chiar ca animalul, și poți face cu dânsul tot ce vrei.

Poate veți zice că omul liber, nici odată nu poate fi condus după plăcerea altuia, crediți-mă însă că instituțiunile cele mai liberale pentru un popor ignorant sunt numai o mascaradă, poate pentru scaparea de orî ce respundere a celor de la puteri, căci nu libertatea aduce lumina, dar numai lumina aduce libertatea, și pentru mine un guvern care îngrijește cu sinceritate de cultura intelectuală, de lumina poporului seū, 'și împlinește cea mai sacră a sa datorie și este adevaratul amic a libertății folositoare tuturor.

Terminând cu statul, cred că ați înțeles, atât pentru

ce apostolul Pavel a zis că pentru pacatele noastre se fim supuși, cât și că, ideia de stat s'a născut din însuși natura omînească.

Se trecem acuma la diferitele forme a le statelor ca se videm care din ele sunt cu mai multă privire cătră binele obștesc.

Cele mai de samă forme a le statelor, saū mai ni merit cum zic Englezii a le guvernelor sunt:

Monarchia absolută, Republica și monarchia constituțională.

Incepem cu monarchia absolută.

Monarchia absolută are de princip, ca toate puterile statului se fie concentrate în persoana monarchului, adecă și puterea legislativă și puterea executivă. Voința monarchului este lege, voința monarchului se esecută, în cât ast-fel într'un stat cu monarchie absolută, cu drept cuvânt se poate zice că numai monarchul este singurul om liber în statul seū, căci tot poporul trebuie să se supună voinței sale. El poate dispune de bunurile statului după bunul seū plac. El nu poate videa și auzi starea poporului de cât prin organul celor ce'l înconjoară, căci cu principiul monarchiei absolute nu se unește nici cum libertatea preseii. Intriga, minciuna și lingușirea sub nici o formă de guvernământ nu'și pot juca calul mai bine ca sub monarchia absolută, în cât și ne-vinovăția, poate se tremure de lanțuri și închisori. Devisa monarchului absolut este: „*Statul sunt eu.*” Schimbarea sistemului în monarchia absolută depandă numai de la schimbarea a însuși persoanei despotului.

V'am aratat monarchia absolută din punctul de vedere a principiului monachic și sunt sigur că nu vă place, însă tot răul 'și are și binele seū, căci unde este un popor corupt și vicios numai monarchia absolută este în stare al îndrepta, pentru că după principul monar-

chic toate puterile statului fiind concentrate în o singură mână, adică cea a monarhului, și binele și răul stă în mâna lui, de aceea un monarch inteligent, activ și însuflețit, pentru binele poporului, este o adevărată fericire pentru țara lui; el poate lovi răul ori-unde l găsește, căci nu se teme de nime, și n'are trebuință de nime, ceea ce nu este tot așa în statele cu forme liberale, unde din punctul de vedere al principiului libertății, și cei mai răi pot ajunge se participe până și la facirea legilor, și unde dese-oră și cel mai bun guvern ca să se poată ține la putere, este silit a face concesii și a linguși până și pe cei mai mârșavi gheșeftari, numai dacă se bucură de oare-care popularitate!.....

Intr'un cuvânt tot răul 'și are și bunurile sale și vice-versa tot bunul și are și relele sale, după cum la fiecare formă de guvernament voiă avea onoare a vă arata.

Terminând forma statului cu monarhie absolută, vă voi arăta acum forma statului republican, căci contrastul monarchiei absolute este republica.

Republica, onorat auditor, este cea formă a statului, după care binele public nu depinde de la voința unui singur om, sau a câtor-va indivizi, căci în republică toate puterile statului și legislative și esecutive sunt concentrate în mâna poporului și emană de la popor, sau cu alte cuvinte că în popor este suveranitatea. Guvernul republican sau capul republicei esă din alegeri, în cât nici o dată nu poate întruni condițiunea unui suveran și nu poate fi privit nici odată ca subject nici a întregii puteri a statului, ba nici macar a unei părțicele din cea putere.

Curat teoretic vorbind, această formă a statului este cea mai logică și mai perfectă întru-cât în ea singură se găsește statornicit principiul guvernării de sine a poporului, și apoi ea presintă și practic oare-care avantaje

Înaintea monarchiei ereditare, cum sunt: posibilitatea de mai puține cheltuele și înlăturarea pericolelor, care pot se resară la vacanța de tron, prin conflicte succesoriale, prin căderea țerei la o dinastie străină, sau prin regențe în cas de minoritate, sau incapacitate a successorului.

Dar cum v'am spus la monarhia absolută, că tot reul are și bunul său, la republică trebuie se vă spun că tot bunul are și reul său, căci în republică dese schimbări a guvernului împedică o stabilitate în politică și apoi alegerea guvernului în persoana cea mai capabilă, este foarte anevoioasă, mai ales în state mari, ear operațiunea alegerii, adese-orî aduce în popor cele mai aprinse desbinări de partid. Cătră acestea guvernul republican în mărginita sa putere, cu toată buna-voință ce ar avea, nu poate fi în stare a împedeca tot-dea-una luptele de partid, care une-orî pot degenera chiar în resboae civile, sau anarhie, în cât pentru stabilirea ordinei resare ne aparat necesitatea unei dictaturî adese-orî periculoase libertății, căci de și o asemenea dictatură se încredințaze numai vremelnic, însă de multe orî am văzut că a ramas statornică, căci dictatorul având odată puterea absolută în mână, stă în voința lui s'o abandoneze s'au s'o mănțină și se'si esecute voința sa ca și monarchul absolut, și ast-fel în republică de o dată, din cea mai întinsă libertate se poate întâmpla ca poporul se ajungă sub cel mai înfricoșat despotism.

Ați văzut că în monarhia absolută, toate puterile statului sunt concentrate în mâna monarchului; a-ți văzut că în republică toate puterile statului sunt concentrate în mâna poporului, în cât această concentrare de puteri ducând ne-aparat la o dominațiune absolută a voinței ear dominațiunea absolută a voinței, fie ea a monarchului fie ea a poporului, ne putend fi plăcută tuturor, mai cu samă celor care dorea în stat se facă numai ei ce vroca,

de aceia spre a scapa de orî-ce terorism, a iscodit o nouă formă de guvernământ numită monarchia constituțională, care după croiala ceî dai poate fi ca pânea cea bună, nici rece, nici caldă, cum îi mai bună de mâncat.

Maî întâi ca se scape de monarchia absolută, de care teama era mai mare, căci cu dânsa nu î prea lucru de șagă; s'a stabilit un principiu foarte atrăgător, un fel de *do'ce far niente*, adecă „*domnul domnește dar nu guvernează*“ și ca se fie și mai siguri, ca se nu î vie pofta a se amesteca în guvern l'a declarat și de *sfînt*, căci ca sfînt ne aparat trebuie se fugă de orî ce pacat și prin urmare și de orî ce amestec în guvern, maî ales că pozitiv nîci până astă-zî nu se știe încă care guvern poate fi fără pacate și care nu, căci omul este om și „*erare humanum est*.“

Ca se scape apoi de puterea absolută a poporului s'a aplicat diviziunea după principiul „*divide et impera*“ căci prin diviziune orî ce putere slăbește, și ast-fel națiunea s'a împărțit în maî multe clase, ear drepturile fie-căreî clase s'a cântărit și distribuit în hatărul moralității (?) după cantitatea aurului ce ar poseda, în cât masa cea mare a poporului, milioanele, ca saraci lipiți pămîntului, a ramas ne aparat a cincea roată la car, de care cum știți, nici o dată n'ai trebuință, maî ales când cele patru roate sunt legate în aur și încă gros în aur.

Iată dar și puterea poporului ștearsă, ca când nici a fost, și soarta lui încredințată în mână celor cu interese chiar contrarie intereselor poporului.

Acuma eată și consecințele ne aparate a opereî:

Membrii corpurelor legiuitoare ne fiind eșiți din voința majorității națiunei, ce numai din voința claselor ei respective, cu drept cuvânt nu pot fi de cât reprezentanți ai acelor clase și prin urmare cu îndatorire a îngriji și a-pura numai interesele celor ce iaū delegat.

De altă parte guvernul unei atare constituțiuni, fiind

eșit din voința majorității corpurilor legiuitoare, existența lui este pendintă de aceeași voință, în cât orî câtă bună voință ar avea pentru masa poporului, nupoate face nimica, este cu mânele legate, căci el cată și trebuie se cate a sta în cea mai bună înțelegere cu corpurile legiuitoare, dacă voește se fie-măntinut la putere, saŭ ca se mă exprim mai pipăit: între guvern și membrii corpurilor legiuitoare, trebuie se existe pururea o toleranță reciprocă a faptelor lor în aplicația strictă a proverbului: „mână pe mână spală.”

Iată dar masa poporului, milioanele cu adevarat între *Scylla și Charybdis*, și soarta lui cum zice Latinul: „*incidit in Syllam qui vult vitare Charybdin.*”

Veți zice poate că starea acestui guvern constituțional totuși n'ar fi așa de tristă și impotentă cum o fac eu, căci el având odată puterea esecutivă în mână, desolvă corpurile legiuitoare și în noile alegeri servindu-se de așa numită influență morală, poate capata lesne numai devotați în camere și se poate măntine la putere cât va voi; vă înșelați însă, căci pozițiunea guvernului nu se schimbă întru nimic și este și remâne tot aceeași vis-a-vis de așa numiții mandatarii țerei, căci după toată logica doar el stă totuși în fața unor corpuri de la a căroră voință depandă viața lui, diferență numai că alegeri libere dau reprezentanții intereselor claselor din care aŭ eșit, ear alegeri priu ingerinți dau reprezentanți chiar numai intereselor personale ai celor aleși, vra se zică nici un folos pentru puterea guvernului; dincolo trebuie să satisfacă interese de clase, dincoace interese curat personale a mandatarilor, căci cel ce n'are interes de alții, are negreșit interes numai de sine însuși; și iubirea de sine cu toții știm până unde poate merge.

Acesta-i rezultatul alegerilor prin ingerințe și cine susține contrariul se'mi probeze că slugi fără simbrie se pot

găsi, și atunci 'lă voiū crede, până atunci însă rămân ne schimbat în părerea mea că guvernul nu profită nimic pentru întărirea puterii sale, prin calcarea libertății alegereleor, ba trebuie se'și îndoape preinșii seī amici cu tot ce are mai bun, și la cele din urmă când numai are ce le da, trebuie se fugă el de dânsii strigând poate ca Doctorul Faust: *am chemat spiritele (necurate) imprejurul meū, și acuma numai pot scapa de dânsii, mă cer până și pe mine cu suflet cu tot.*"

Cum vedeți iubita me constituțiune, n'a scapat nimic din vedere, îngrijind până și de dragoste forțată între guvern și corpurile legiuitoare, căci acolo unde membrii acestor corpuri pot resturna guvernul când ar voi și guvernul este investit cu aceeași putere de a trimete de unde aū eșit, este ne-aparat că trebuie să se inbească unii pe alții, căci divorsul lor costă existența saū unia saū altia părți. și simțimântul de conservațiune este doar identic cu însuși natura ominească.

Mare meșter a mai fost cine a inventat această formă de guvernământ, după mine o adevarată *tragi-comedie*; de o parte vezi poporul expus a fi victima amorului dintre guvern și majoritatea corpurilor legiuitoare, când acest amor este ilicit și mișcat numai de interese personale. de altă parte vezi democrații jucând de bucurie imprejurul ei ca imprejurul unei mese pline de mâncări și băuturi, crezând că'i pentru dânsii, pentru că în fruntea constituțiunei stă ironia; *toate puterile statului emană de la natiune*, în vreme ce această națiune de la care legalminte, emană puterile statului. numai poporul nu este și prin urmare și mâncările și băuturile nu sunt pentru dânsul, și nici pentru democrați.

Cu toate aceste, am văzut și vedem și democrații la putere, și hrănindu-se și încă binișor ca când țara ar fi a lor; dar cum să face aceasta, crediți-mă nu înțeleg, lucru trebuie să fie necurat.

Cei drept un vechi proverb român, tras să vede din o lungă și dureroasă experiență ne spune: „*strîmbii mîncă țara și dreptii n'o lasă*“ adică *ne mîncată*, în cât s'ar părea indiferent pentru țară cine o mîncă, căci la cele din urmă ea tot mîncată ar rămâne, însă nu'î așa, dacă este să fim drepti, căci ceea-ce poate fi indiferent pentru țară cu privire la cine ar mîncă-o, nu poate fi indiferent pentru cei ce ar mîncă-o cu privire la sine însuși; căci cu cât o diviziune de bunuri se face între mai mulți, cu atîta și porțiunile în parte devin mai mici, de aceia toți acia care în puterea legii sunt numai a cincea roată la carul statului, bine ar face să șadă liniștiți acasă, și să nu'și vîre mînă unde nu le ferbe oala, ce să lasă țara pe mana celor cu pânea și cuțitul în mînă; alt-mintrelea sunt strîmbi, și usurpă drepturile altora, (?) și apoi, oare bine șede tocmai democrațiilor, amicilor poporului să aplice și să execute ei însuși o lege, care tocmai poporului nu'î dă chiar nemică?

Democrații c'o nsemine lege în mînă, crediți-mă, s'au înșală poporul, care așteaptă de la dînșii mîntuirea și'și caută numai de interesele lor personale, sau nu execută și nu aplică legea cu sinceritate, în cât și într'un cas și în altul nu pot fi oameni detreabă, căci tot omul series: „*orî să poartă cum îi vorba, orî vorbește cum îi portul.*“

Așai că am dreptate că nu'î lucru curat, când oameni, nepotriviți cu duhul legii agiung la putere?

Parcă vă aud zicând că vorbesc de Romănia, însă de parte de mine asemenea apucături, eu vorbesc numai de un felu de formă de guvernămînt și de consecința unor principii, și aplicațiunea lor, nu însă de frumoasa noastră Romănie, care este ca țara din poveste: părăele de lapte, malurile de mămăligă, ba chiar și lingurile înșapte, și undă cine șufere de foame, *cauzele sunt pozitiv cu totul independente de voința suferindului!*

Am sfârșit-o și cu monarhia constituțională, bine înțeles din partea ei cealaltă, căci din partea ei cea serioasă cred că o cunoașteți cu toții, mai ales că și România este o țară constituțională și are o constituțiune, pe care cine n'o cunoaște n'are de cât s'o cetească chiar articol pe articol.

Acuma dacă și această constituțiune să lovește sau nu cu cea descrisă de mine rămâne cu totul la aprecierea D-voastră, eu unul vă pot spune numai: că toate formele de guvernământ cu privire la binele obștesc sunt tot ca una, căci să vede că este un fapt, că binele obștesc, binele întregii societăți, sub orice formă de guvernământ, să nu poată prospera de cât în proporțiune cu lumina poporului; de aceea cum zice și scriptura „*luminativă și vești fi*,” alt-mintrelea cei ne luminați ori cât de mare ar fi numărul lor, vor pute fi tot-dea-una prada celor luminați ori cât de mic ar fi numărul acestora, căci omul fără lumină este ca orbul și în țara orbilor, știți proverbul, *cel c'un ochi îi imparat*, adecă poate face ce vra; de aceea *scolii, scolii și ear scolii*, care să respîndească lumina pretutindinea și binele obștesc va veni de la sine!

Sarea purgativă de Bălțetești.

Toți ne plângem de starea economică a țerei noastre, de aceea adică că toate meșteșugurile, industria, comerțul ect. sunt în mânele streimilor, și că toate produsele ne vin gata din străinătate.

Intreprinderea D-ului Dr. Cantimir prin înființarea unui *Stabiliment Mineral* și sistematic, bucurându-se de o in-

stalațiune confortabilă, din toate punctele de vedere, este merită a înpuțina numărul bolnavilor, ce sunt siliți a'și căută sănătatea peste hotarē, cu sacrificii și greutate mari.

Pe lângă aceasta, D. Cantimir a isbutit de a estrage, din acele ape minerale, o sare, care, în urma analizei cualitative și cuantitative făcută de D. Dr. în Chimie Bernarth, a fost aprobată de consiliul medical superior. Acea analiză a constatat că, sarea *Athermala de Bălțatești* se bucură de efecte purgative, diuretice și resolutive, analoge cu sărurile străine Crarls-Bad, Marien-Bad, Vichy și Empson. De asemenea calitățile acestei sări au hotărit, și cu drept cuvânt, pe juriul espozițiunei societății „Concordia Română” a decerne D. Dr. Cantimir, *Diploma de Onoare*.

Pentru ca această industrie să prospere, adică să reușască a înlocui importarea sărurilor străine analoge, are nevoie de un sprijin, din partea guvernului, care ar pute foarte bine prefera un produs național, când să tratează de un medicament, a-cărui preparațiune cată să fie sub controlul autorităților sanitare, pentru că bolnavii, ce au trebuință de el, să aibă siguranță că este pur și ne falsificat, ceia ce s'ar pute ușor controla în țară, pe câtă vreme cele străine nu ni oferă nici o garanție, din acest punct de vedere; din contra putem afirma cu încredințările multor autori, că sărurile analoge sării de Bălțatești, sunt mai toate artificiale, și cu toate aceste Români le plătesc cu sute de mii de franci, pe fie-care an, pe câtă vreme sarea de Bălțatești nu se consumă, pentru a acoperi cheltuelile de preparațiune.

De asemenea D-nii Medici, Pharmaciști și chiar bolnavii, ar trebui să părăsese credința, că numai ceia ce ne vine din străinătate este folositor; Din contra credem, că sarea de Bălțatești, este încă o dovadă, că țara noastră este dotată cu multe produse naturale, care nu așteaptă de cât

■ se găsi imitatori Doctorului Cantimir spre a le da la lumină și a le exploata, pentru a ne folosi de ele și a scapa de tributurile, ce plătim țărilor străine, care absorb capitalurile noastre, punând o pedecă și prosperității comerțului și industriei Române.

Recomandăm aceste linii tuturor românilor ce văd cu durere, că toate încercările de întreprinderi industriale a le țerii sunt lăsate uitărei, ne sprijinite și ne'ncurajate; regretăm foarte mult, că după încredințările, ce avem, nici chiar administrațiunile spitalelor civile și militare nu au luat încă măsuri a remplasa cu sarea de Bălțătești preparatele analoge străine, care în mare parte sunt artificiale, după cum o afirmă atât tarifa oficială a medicamentelor, precum și un mare învățat frances în opera sa (*traité Thérapeutique des Eaux Minerales de France, et de l'étranger par le Docteur Max Durand-Fardel*). Suntem siguri, că în orî ce țară, descoperirea unei sări cu calități atât de prețioase, ar fi devenit pentru proprietarul ei o sursă de bogăție, prin o consumațiune considerabilă, atât în țară cât și în străinatate.

Trebue să știm a fi români prin fapte, dacă voim să trăim ca națiune.

I. Negre.

✓ RUGĂCIUNEA.

Copila mea privește, cum brazde lungi de pară
 Dispică cerul nopții adânc, posomorit,
 Și tunetul, ascultă, cum face să tresară,
 Pe-a lui eterne baze, pământul neclintit.

Din nord turbate vânturi alerg deslănțuite,
 Și șuer, gem și urlă pe-a', munților gât larg.—
 Și a ploei mari bobite, din nouri de plumb rupte,
 Ca grindina'n restimpuri, pe-al nostru geam se sparg.

E ora de peire! îngrozitoare oră!
 Puterea din adâncuți sprinciana și-a'ncruntat;
 Se clatină pământul, ca frunza cea ușoară,
 În peptul omenirii suflarea a'n ghețat.

Peri Sodomă neagră de negrele păcate,
 N'avu macar un suflet să roage pentru ea;
 Peri-va orî pământul din a vieții carte,
 Când are încă'n tine un angel draga mea? . . .

Să ne rugăm copilă! Prin tunete și vânturi,
 A inocenței rugă strebate pînă la cer;
 De rugăciunea voastră, plapânde flori de câmpuri,
 Pacatele învinse cu noaptea fug și per.

Și mai întei te roagă, copilă, pentrî mine,—
 Eu care veșnic vis-am de cel ce se ruga
 Sunt slab în astă oră, las fruntea'mi să se'ncline
 Sub sarcina căinței, mă pun sub paza ta.—

Orbit de necredință, călcat-am în picioare
 Și cerul și pământul, satan și D-zeu;
 Nimic avut-am sacru și, fără temușcare,
 Spre ceruri îndreptat-am blestem amar și greu!

Sărobite de durere, palide despletite,
 Pe-a morșilor țerină; vezui plângend femei,
 Ș'am ris de-a lor durere, de-a lor ființi iubite,
 Ș'am rîs . . . orbire erudă! de însuși morșii mei!

Miseria în trențe, de foame gârbovită,
 Cu-o voce slabă, stinsă, dinarul 'mi a cerut,
 Dar eu, voios și mândru, în hațnă strălucită,
 Gîndind la fericire, am rîs și am trecut!

Ș'apoi o vorbă încă, e vorbă rugătoare.
 Indreaptă cătră ceruri și pentru maica ta;
 Ea încă 'i nepatată, dar slabă muritoare,
 În ore de durere, ori n'a greșit și ea?

De sigur anii fînerii îi pusere pe frunte
 Cunună de iluzii și blânde cugetări!
 Dar când veni durerea cu ghiarăle ei crunte,
 Cu gura-i însetată de-amare serutări.

Atunci, în al ei suflet, orbire 'nșelăciune,
 Pacatul trist și negru ori nu s'a zemislit?
 Și căutând să scape de chin ș'amărăciune
 Vai! Cine-ar pute spune atunci de n'a greșit?....

Și pentru toți te roagă!... Bogașii cei puternici
 Ateul fără suflet și fără Dumnezeu,
 Saracul fără pâne, cei slabi și cei nimernici
 Aă toți acum nevoc de ajutorul tău!...

Să ne rugăm copilă! prin tunete și vînturi
 A inocenței rugă strebate pîn la cer,
 De rugăciunea voastră, plăpînde flori de câmpuri,
 Pacatele învișe, cu noaptea fug și per.

C. HOGAȘ

„D A C I A“

D E S C R I E R E

Fizică, politică și economică

DE

NECULAU MIHĂILESCU

Absolvent al facultății de științe din București, profesor de Geografie la liceul Matei Basarab și Sf. Sava. Tipărită în 1880.

Critica este calea descoperirii adevărului. — „Iung, zice, că din discuțiune, din ciocnirea ideilor, ese lumina adevărului, și se arată celor doi amici, ce'l caută cu ardore.“

Pornind de la această teză, critica, orî-cărei lucrări, orî-cărei afaceri, orî-cărei scrieri, publicații, este necesară, și trebuie să fie primită cu bună-voință.

Mulți scriitori, autori și publiciști de cărți, mai ales didactice, când li se critică cărțile lor, arătându-li-se defectele sau erorile, găsesc comodul argument de apărare că »este ușor a critica și greu a face, și că, cel ce critică o carte, o lucrare, o scriere, trebuie să facă el ceva mai bun și apoi se'și permită a critica alte lucrări de acel gen.«

Acest argument comod, este copilăresc, și dacă s'ar admite, ar face să cadă orî-ce critică.

Dacă cineva n'a făcut cartea, opera, pe care o critică, nu rezultă de aci că n'are dreptul de critică.— Critica este în interesul adevărului. Ea n'are în vedere persoana sau speculațiunile.

Noi admitem critica și o credem foarte necesară asupra scrierei, publicației, și mai ales asupra cărților didactice, căci nu trebuie să dăm copiilor să învețe minciuni scrise, ba adesa și aprobate cu avizul și sigiliul oficial.

Acesta este motivul pentru care ne permitem a critica erorile din geografia Daciei de Dl. *Neculau Mihăilescu*, pe care nu pricepem cum îl chemă: Neculau sau Mihăilescu.

În această critică nu vom arăta de cât erorile de știință și date, făcute de Dl. Neculau în geografia districtului Neamț, cu capitala Piatra.

Dl. Neculau, zice, că județul Neamț are trei plaiuri, și două plăși, înțelegându-se prin plai, acele diviziuni ale districtului, care au cea mai mare întindere muntoasă iar prin plasă sau ocol, acele care au cea mai mare întindere câmp, adică pământ cultivabil.

Nu este adevărat că județul Neamț are trei plaiuri,

ci numai unul propriu zis, plasa Muntele, fiind toată muntoasă, iar plasa de Sus și Bistrița, nu sunt plaiuri, fiind că partea cea mare din aceste plăși este câmp.

Discrind orașul Piatra, arată tocmai ceea ce nu are, neglijând instituțiunile ce posedă și dă ca existente în Piatra lucruri ce probează o mare lipsă de cunoștinți a istoriei țerei, din partea autorului.

Așa, Dl Neculau, vorbind de orașul Piatra, zice, între altele, la pagina 66 că : In trînsul, pe lângă bisericile ortodoxe, pe lângă nenumeratele sinagoge, se află și o giamie, de oare-ce sunt mulți turci stabiliți aci din vechime ..»

Nu este adevărat că în Piatra sunt ne numerate sinagogi sau temple ovroești, ci numai 4. — Nu este adevărat că în Piatra să află sau s'a aflat vre-odată giamie turcească; aceasta era chiar oprit prin capitulațiunile noastre cu Turcii, și știm că Turcii au respectat mai mult de cât orî-ce capitulațiunile noastre cu dînșii sub raportul religios.

Eu unul nu știu, nu cunosc ca Turcii să fi calcat capitulațiunile noastre cu dînșii, sub raportul religios, și să li înființat în România unde-va giami, nici chiar în Brăila, care de la 1554 și pînă la 1828 fusese sub directa supunere a Turcilor, sau în Giurgiù orî-alte orașe de pe șermul Dunărei, care erau în mai dese comunicație cu Turcii prin afaceri comerciale. Nici un istoric sau geograf vechi a țerei nu ni spune aceasta. — Să nu se confunde cu giamiile, corturile sau casele de rugăciune, pe care le făceau de ocazie turcii, când aveaș resbele prin țara noastră sau când aveaș afaceri de negoș.

Cred-că Dl. Nicolau făcea un adevărat serviciu geografiei și științei dacă spunea că orașul Piatra este reșidința districtului și a tuturor autoritășilor, civile, ecliastice și militare, că are 5 scoale primari, trei de băeși și doue de fete, are un gimnaziu, doue pensionate, trei

societăți economice cu un capital peste un milion, o societate comercială, o societate științifică și una filarmonică, că are două tipografii.— Că între monumentele sale, are biserica și turnul Sf. Ioan, zidite de Stefan Vodă Cel Mare la anul 1487, în urma resbelor cu Albert Craiul Poloniei; că orașul Piatra este unul din cele mai renumite prin portul său de cherestea, de cât se ni spună de sinagogi jidovești și geamii ce n'aū existat nici o dată, sau să ni spună că omătul pe muntele Ceahlăul, nu să topește nici o dată, pentru care îl pot contra-zice toți voiajorii, ce să sue pe acest munte în toți anii în lunele Iuliū și August.

Vorbind de Târgul Neamț, zice că are 10,000 locuitori, fără a spune altă nimica. Nu ni spune că are un spital mareț, de o zidire foarte frumoasă, că are două scoale primarī de băeți, și una de fete, că acest oraș este renumit prin industria sumanilor, a oloiului și a brinzeturilor, că are lângă dânsul unica fabrică de postav din țară proprietate a D-lui Eugenie Alcaz, cumpărată de la Dl. M. Cogălniceanu.

Mai departe, vorbind de monastirea Neamțul, arată că posedă astă-zī niște instituțiuni, ce probează cea mai mare lipsă de cunoștința geografică și de progresele și schimbările ce face geografia pe fie-care an.

Așa Dl. Neculau, zice la pagina 67, că Monastirea Neamțul are: » *Un seminarii, o tipografie, doue fabrici de postav și un institut pentru infirmă.* »

Daca Dl. Neculau ni spunea că monastirea Neamțului avea toate acestea și altele încă cu 22 ani în urmă, n'avem nimica de zis, însă D-sa ne spune că astă-zī le are. În adevăr pînă la 1859, monastirea Neamțului, având averile în administrarea sa, avea un mare numer de fabrici și instituțiuni. Așa; avea: o tipografie bogată cu trei teascuri și o mașină, unde se tipăreaū cărțile bise-

ricești pentru toată România; o bogată fabrică de postav și de potcape; o fabrică de tăpăcit, una de căldărărie, avea ferărie, lemnarie, croitorie, ciubotărie, muncerie și altele; avea un seminariu organizat pe 16 ani cu cursul primar, o bogată bibliotecă, un institut de invalizi și unul de alienați, o farmacie și altele.

La 1859 când s'au secularizat averile monastirilor, toate aceste fabrici, meșteșuguri și instituțiuni, prin o rea chibzuință și neprevedere a oamenilor de la guvern din acel timp, parte s'au lăsat în părăsire pînă s'au stins, parte s'au strămutat aiurea; așa: mașinele de la fabrica de postav s'au dus la fabrica D-lui Cogălniceanu; mașina de tipografie la comisia centrală din Focșani, seminariul s'a desființat, lăsându-se o scoală primară, care a existat pînă la 1871, în cât cu regret și cu durere am văzut că odată cu luarea averilor, s'au făcut și un vandalism în toate fabricile, meșteșugurile și instituțiunile ce existau în monastirea Neamțului. Așa mai există astăzi o umbră de tipografie cu un teasc și un spital de invalizi și alienați. Pe când dacă se păstrau toate acele fabrici, meșteșuguri și instituțiuni, să aduce un mare serviciu țerei, industriei și comerțului ei, căci statul tot cheltuește sute de mii de franci cu întreținerea a câte-va sute de călugări numai în monastirea Neamțului, fără să producă ceva sau să aibă vr'o ocupație, iar încăperile erau și sunt foarte multe.

Erorile D-lui Neculau respectiv de Monastirea Neamțul mi se par curioase și din alt punct de vedere, așa că s'ar părea că D-nia sa este străin de statistica industrială și a învățământului în țara noastră

Unde a văzut D-sa în comerț stoffe a fabricelor din monastirea Neamțului? Poate că D-sa a văzut în comerț și *șilac*, înse acesta se lucrează cu mâinile de către călugărițe. Unde a văzut D-sa tabela statistică a scolarilor și

profesorilor Seminariului din monastirea Neamțului de la 1859 în coace sau publicare de concursuri pentru seminariul din Monastirea Neamțului?

Am finit cu cercetarea erorilor de știință și date din geografia D-lui Neculau, numai în ceia ce privește județul Neamț, conchizind că dacă numai în geografia județului Neamț sunt atâtea erori, și dacă și în celelalte vor fi tot pe atâtea, ce sumă de ne-esactități și ne-adevăruri trebuie să învețe copiii.

Aceleași erori de știință și date asupra județului Neamț au și geografiile D-lor Gorjean, Florentiu, Marescu, până și dicționariul D-lui Frunzà, așa că, când le cetim, vedem în ele lucruri și date ce le găsim în geografiile de la 1840—60, în cât suntem nevoiți a crede că toate sunt copiete, cu mici schimbări de date, numiri și metod.

Erorile în cărțile didactice, și mai ales în istoria și geografia țerei, sunt foarte dăunătoare învățământului și au urmări ne plăcute și pentru autori și pentru profesori, creând pozițiuni false și adesa ridicole. Așa, mi-aduc aminte că un elev întrebă într'o zi pe profosor se'î spună unde este giamia din orașul nostru (Piatra) fiind-că în astă geografie se spune că la noi aci este o giamie?

Profesorul s'a mărginit ai spune că n'a fost nici o dată giamie în Piatra, chiar cetățenii bătrâni de 70—90 ani, ce trăesc încă spun că n'au apucat în Piatra giamie turcească, deci geografia spune un ne-adevăr. Ce idee dar, îș face scolarul de autor și cartea sa, și mai ales când o vede aprobată și cu avizul și sigiliul autorității scolare? . . . .

Am pute cita mai multe fapte de acestea, precum că mai mulți scolari plecase la seminariul din monastirea Neamțului, condus de știința dată de geografia D-lui Neculau; că unii căutaū pe la magazini stofe a fabricilor din monastirea Neamțul, dar ni mărginim la acestea,

căci cred că sunt de ajuns a couvinge pe oricine de tristele urmări a unei geografii a țerei cu erori de știință și date.

Pentru că geografia țerei să fie cât se poate mai exactă atât în privirea cunoștinților istorice cât și a datelor geografice și a statistice, cred că mijloacele cele mai bune ar fi următoarele: 1) toate județele să fie obligate chiar de către guvern, ca se-și facă geografia județului din punct de vedere: topografică, fizică, politică și economică. — Această lucrare s'ar pute face prin o comisiune compusă: din ingineriul serviciului tehnic a statului din fie-care județ; din ingineriul județului și din trei profesori sau institutori.

Aceste manuale de geografie a fie-cărui județ, împreună cu harta sa, să se tipărească de județ sau stat. Un exemplariu din geografia fie-cărui județ, să se păstreze în ministeriul instrucțiunei pentru a se adăuga în fie-care an schimbările întâmplare și creațiunile facute din nou, și care să servească de corecțiune la noile edițiuni ce se vor tipări.

Fie-care județ să fie obligat ca cu o lună înainte de începerea anului scolar să trimată ministerului instrucțiunei schimbările și creațiunile făcute spre a se trece în geografie respective.

După această mesură executată și păstrată în asemenea mod, fie-care autor, care ar face o geografie a țerei, n'ar ave de cât se consulte aceste esemplare a fie-cărui județ, păstrate la ministeriul instrucțiunei.

Acesta cred că ar fi mijlocul cel mai sigur de a se face geografia țerei în mod exact, și a se pute ține samă de schimbările făcute la orice nouă edițiune de geografie.

Al doilea mijloc este ca, oricine voește să facă o geografie a țerei, trebuie să se pună mai întâi în corespondență câte cu o persoană competentă din fie-care ju-

deț pentru ai da informațiuni esacte, și apoi aș clădi geografia.

Dacă criticând geografia D-lui Neculau, nu m'am întins asupra metoadei D-sale și asupra lipsei definițiunelor ce există în geografia sa, asupra multor materii geografice, cauza este că am voit să ating numai un punct determinat din geografia sa, lăsând critica în amănunt pentru altă-ocazie, sau altora care se ocupă special cu acest studiu iar nu cu matematicile ca mine.

Cred că Dl. Neculau va primi cu bună voință astă critică, și va corege erorile făcute.

I. Negre.

VISUL ETERNITĂȚEI

E o taină o părere. e o dulce nălucire,
O dorință ce pătrunde'n orî ce suflet simțitor,
Și ce simte, ce dorește, e suprema fericire,
Este visul-eternității, e cuvântul de amor.

De cu zorii vieții noastre, dorul tainic ne urmează,
Ne conduce cu pas sigur, ne înalță'n falnic sbor,
Pentru inimi întristate, ca sfânt balsam răurează,
Căci e visu-eternității, e credință, e amor.

Sub a lui îmbrățișare, lin virtutea inflorește,
Viciul fuge, se ascunde, ca în noapte negrul nor;
Din cântări și floricele, cununî mândre ne'npletește,
Căci e visu-eternității, este lira, e amor.

Unde vede-o sărutare, el suride, se disfată,
Lângă leagăn el veghează, ca un ânger iubitor,
Lângă patul morții încă bine cuvântând s'arată,
Căci e visu-eternității, e speranță, e amor.

E străvechea legătură, ce unește pe ființă
 Cu ființă, și'n frăție, pe-un popor cu alt popor,
 E un țel a omenirei, prima, ultima'i cerință,
 Căci e visu-eternității, e unirea e amor.

Pretutinden'i locuește, în pustiu și-orașul mare,
 Și e blând, dar și adese, ca un leu cutezător;
 Traiul seu e nesfârșirea de-unde falnic ne apare
 Căci e visu-eternității, e ori unde, e amor

El cuprinde creațiunea, de la soare pân'la verme,
 De la inimă pân' la stâncă cu acela și sfânt fior;
 Nu cunoaște stabili grele, de nimică nu se teme,
 Căci e visu-eternității, este viața, e amor.

El e centrul atracțiunei, el au însemnat o cale
 Universelor, ce'n sfere se înalță și cobor;
 El dă lumii tinerețe, nemurire vieței sale,
 Căci e visu-eternității este totul, e amor.

Căci e însuși creațiunea! E cuvântul care eartă,
 E al milei și-al speranței, geniu sacru, roditor;
 Căci și lumea 'ntreagă nu e, cu-a ei scopuri, cu-a ei soartă
 Decât visu-eternității... ah! etern, căci e amor!

Grigore N Lazu.

CERCETARI ASUPRA STAREI ȚĂRANULUI

DE

D. Dr. A N T O N I U

(Urmare)

Locuința și Casa.

Am unit aceste două titluri din broșura D-lui Doctor Antoniu, fiind că locuința și casa, exprimă dupe mine,

mul și acelaș lucru, mai eu samă când să tratează de sătenī: este adevarat, că locuințele sătenilor păstrează forma și încăperile unei stări primitive ce nu mai răspunde cu seculul în care trăim, nici cu gradul de progres în care pretindem că ne aflăm, ne întrunind nici una din condițiunile cerute de știință, pentru conservarea sănătății celor care le locuiesc. Casele țeranilor așezate pe fața pământului, sunt cuprinse de o nmezală vătămătoare, provenită din ploī și ninsoři, ferestile și ușile înguste și mici, fac intrarea aerului și a luminei anevoioase, fiind mai toate acoperite de un învâlis ce trece peste jumătatea păreților; interiorul lor îngust, plafonul său podul abia trece înălțimea omului, ceea ce face ca aerul se fie în totdeauna corupt, atât din exalațiunile corpului indivizilor ce le locuiesc precum și din necurățenia așternuturilor ce stau ani întregi fără a fi aerisite sau schimbate: niște asemenea case nu pot, se înțelege de la sine, de cât a expune pe cei ce le locuiesc la boale infecțioase și molipsitoare, ce ucid fără cruțare populațiunea noastră rurală. Interesul sănătății cere, a locui o casă așezată pe o temelie ridicată de la fața pământului, de o înălțime și lărgime îndestulătoare. cu ferestri și uși în condițiuni, pe de o parte de a garanta contra frigului ernii, iar pe de alta, că aerul și lumina se pătrundă cu înlesnire. Pentru a atinge acest desideratum, se cere mai întâi, ca locuitorii se aibă mijloace materiale pentru a le construi;—In câtă vreme țaranu nostru, nu va ave altă resursă de cât agricultura, care pe fie-ce zi scade în producțiune ca cantitate și ca calitate, în cât din o muncă cruntă ei nu pot agonisi de cât hrana trebuitoare în timpul anului, îmbrăcăminte și dările; până atunci, ori ce încercări de a le îmbunătăți soarta, fără a le da și mijloace, vor ră-

mânea zadarnice. — Căci orî ce locuitorî din agricultura sa, se ne închipuim că ar trage același foloase ca și zece ani în urmă, cu toate că chiar pământul aū devenit mai stărp, în urma unei agriculturî succesive și fără sistem, totuși trebuie să ținem samă, că sarcinile a devenit duble, iar înbrăcăminte care o dinioară era o producțiune casnică sau națională, astă-zî țaranul trebuie se și-o cumpere din orașe căci mai toate ne vin de peste hotare din industria străină, ce a isbutit a înlocui toate produsele țerii noastre. Poate că această cucerire economică, teoreticii economiștî se o numescă progres, însă pentru cei ce cugetă cu serioșitate asupra soartei ce ne așteaptă, din punctul de vedere economic, nu poate fi calificată de cât o sărăcie progresivă. — Conchid dar, că până ce nu vom pune baza unui sistem economic național, pentru a exploata toate resursele de câștig a le țerei, protejându-le și încurajându-le în folosul sătenilor, până atunci orî ce îmbunătățire nu poate fi realizată. — Căci din nenorocire numărul celor ce muncesc și produc discrește, pe când acei ce așteaptă mijloacele unei existențe înbelșugate din munca țaranului, se înmulțesc pe fie-care zi. Cuvintele Domnului Doctor Antoniu, „Se ne simim încă, cât mai este timp de a scapa populația rurală din agonia fizică și morală în care se svârcolește“ sunt o descriere fidelă a stărei țaranului român.

Adevărul este, că țaranul se svârcolește între muncă și mizerie; difer însă de Domnia Sa în privința leacului. Ce ne-ar putea face oare consiliile județene, pentru a schimba soarta țaranului? dupe mine nimic sau aproape nimic. Avem nevoie de măsuri puternice și radicale, de medicamente eroice pentru a scapa pe cineva din agonie, niște asemenea măsuri, necesită un studiu special din partea

guvernului Central, care luând cunoștință de toate împrejurările vieții țeranului, se vină cu legi, care se i asigure mijloacele de traiu, căci este bine constatat, că în casa unde domnește îmbelsugarea, boala este un accident. Trebuie dar se căutăm a conserva pe țaran de boale, punându ast-fel în putință a profita de toate consiliile igieniei publice și private.

Un început bun sau inaugurat din norocire, Domnul Ministru C. A. Roseti după cât am văzut până acum, pare hotărât a se ocupa serios de starea țaranului român. Nu putem a da alt consiliu, de cât a observa că ceea ce ordonă, se fie pus în aplicațiune, căci din nenorocire multe legiuiri și dispozițiuni bune, sunt aplicate într'un mod vicios sau sunt lasate uitărei. Prin urmare pentru mine, greutatea cea mai mare este de a găsi mijloace de aplicațiune a dispozițiilor ce se vor lua, căci alt-fel, în loc ca ele se aducă avantaje, din contra vor căde, ca impilări pe spatele bietului țaran.

Pentru ca țaranii se poată avea case bune și sănătoase este necesitate încă, de o lege care se procure țaranilor lemnul necesar pentru construcțiuni din pădurile statului, cu un preț fixat și în condițiuni indemanatice de plată. Căci cu cât devastarea pădurilor sporește, cu atât prețul lemnului crescând și numărul bordeilor de prin sate se va înmulți.

ALIMENTAȚIUNEA ȘI POSTUL.

D. Dr. Antoniu arată inconveniente ce rezultă pentru populațiunea rurală din hrana exclusivă cu mămăligă, care dese ori fiind făcută din popușoi cruzi, strâcați sau muceziți, predispu pe țaranii la Pelagră.

Această afirmațiune este sprijinită și de mulți autori străini, care s'au ocupat special cu studiul Pelagrei, cu toate acestea, fără a pune în contestație acțiunea specifică a parazitului numit „Verdețul“ totuși cazuri numeroase de Pelagră, observate în țările unde mămăliga nu formează baza alimentațiunii, ne confirmă posibilitatea, ca această boală poate veni și din mizerie, adică din lipsa conținute de o hrană indestulătoare din punctul de vedere a calității sau a cantității care duce la consumație, jupuitura pellagroasă, mergând până la alterațiunile facultăților intelectuale și moarte. Cauza acestei boale fiind încă în discuțiune, vom arăta numai că la noi ambele cauze sunt unite. Țăranul Român, chiar fără obligațiunea ce impune Religiunea este condamnat de lipsa a postei; cine au mers vreodată în timpul verei pe câmpiele de lucru au putut vedea, că țărani nu au altă mâncare, de cât mămăligă rece cu borș de buruene, perjă verzi, ciapă, usturoi, fasole uscate și apă; pe câtă vreme carnea, oule, laptele sau peștele sunt pentru ei o hrană de sărbătoare rezervată numai celor cu avere. Această hrană nu numai că nu poate da nici o putere muncitorului, dar mai ales îl espune la Friguri, Diarei, Disenterii, Typhus, Cholera și altele.

Se impută țăranilor noștri că nu resistă la muncă, obosec curând, că au mișcările anevoioase sau în fine că sunt lipsiți de vigoare. În comparație cu țărani altor țări, explicațiunea o găsim cu ușurință în felul hranei. Când țăranul Român, va avea mijloace a se hrăni bine, atunci sunt sigur, că va munci mai mult, fiind că perderea forțelor în muncă va fi reparată în de ajuns prin hrană.

Apelul ce face Dl. Dr. Antoniu la toți oamenii de bine a lucra pentru ameliorarea stărei țaranului, este foarte justificat, căci punându-l în stare a agonisi o hrană mai bună, va crește în proporțiune cuantul muncii, și prin consecințe avutul național; pe lângă aceasta, numărul

morților va scăde în raport cu îmbelșugarea în care va trăi masa poporului.

În cât privește posturile, ce ne impune Religiunea Ortodoxă, pot fi condamnate din punctul de vedere științific, înse, considerațiunii osebite mă opresc a intra în fondul acestei chestiuni, care face parte integrantă din dogme, mai cu samă pentru poporul rural.

Până la o îmbunătățire reală a soartei locuitorilor săteni, care cere timp, nu trebuie se fim indiferenți la suferințele lor; Este de datoria Onor. Consiliu Generale și Comonale, a căuta mijloace pentru a înmulți numărul paturilor prin spitale, sumele destinate pentru medicamente gratuite, precum și a medicilor; pentru ca nenorociții pelagrosi, infirmi și bolnavi saraci, se nu fie condamnați a zăce pe drumuri în cea mai cumplită mizerie.

Dr. Cantimir.

(Va urma)

P A S T E L

PRIMA-VARA

„Vine prima-vara vine, vine ear cu mândru'i sin:
 Și tot locul toată valea, de verdeață este plin
 Și covorul ear se vede, smălțuit de flori întins;
 Cum pe el se joacă raze, de la soarele aprins:
 Cântăreața iar prelude, adîncata ei durere,
 Prin poeni, lunci, coline ducea vestea de'nviere.

Brazdat câmpul larg se vede, de a plugului cărări,
 Omul numai trece-acuma pe al gheței lunecări;
 Ci trezit din amorțală, gura sobei părăsind:
 La ogorul seu se duce, plugul roșile cărpind.
 Cirezi turme țuțuene, trec la munte la varat;
 Unde aerul e dulce și tot locul aromat.

Plute iar revin pe apă, lunecând mereu la vale
 Cărmaci sânt brazii din dorna ¹⁾. dălcăuși florile sale ²⁾.
 Și din dial resună'n vale, și din vale car la dial
 Buciumul duios la stână, al ciobanului semnal:
 Și Ciahlău âl aude. Bistrița âl poartă'n unde,
 Și la Dochica ³⁾. 'laduce, și în sinu 'i âl ascunde

Gândăcel joacă în umbră, cărtița din moșinof
 Mii insecte es la soare, și revin iar pintre noi:
 Sburătorii la potică, stau pândind în dese lunci;
 Pe copilile ce's duse se culeagă la urzici:
 Iar când sara la amurgul, se întorc cu ghiocel
 Sint mușcate pe-alor buze și'n urechi fără cercei.

Gh. I. Lazriu

NOTA 1). CĂRMACI, Cel ce duce pluta din mână—Vo alei Dornei sunt
 Inadivăr brazi.

— 2). Dălcăuși cel ce duce pluta dinapoi—fetele rduo și ele plute

— 3). Dochia sora lui Decebal petrificată—Stânca uriașe în vârful Ciah-
 lăului—a se vîdea mai bine balada lui „Asachi” în aceasta re-
 vista No 1 prelecțiune publică de D. Gr. Bușureanu.

Amicitia Femeilor între ele,

N'ar trebui să ne plângem de puțină statornicie a pri-
 etogugului femeilor între ele. Dacă femeile s'ar iubi mai
 mult între ele, apoi ne-ar iubi mai puțin pe noi.

(P. J. Stahl.)

Amiciția femeilor între ele este, în adevăr mai rară de
 cât cea a bărbaților între dânșii; cu toate acestea ea are
 în sine mai multă delicateță. Amiciția dintre noi bărba-
 ții nu e așa de vecină cu amorul, căci noi nu ne iubim
 decât după acțiunile noastre. O femeie din contra, cere a-
 morel sau amantului seu nu atâtea protestări pe câte pro-
 tes, de iubire: dacă pretinde amorul, aceasta o face numai
 pentru a 'l plăti la rândul ei,

[Jean-Paul Richter]

Din lucrările Societății ASACHI.

S'a mai primit ca membri D-nii Dr. St. Predescu și Gh. I. Lazariu.

S'a admis asemenea ca membru donatoriū Dl. Nicolae Rosseti Roznovanu.

S'a decis ca pentru aniversala societății de la 5 Decembre să se țină douē discursuri: unul asupra: *Vieței, scrierilor și lucrărilor nemuritorului Gh. Asachi*, iar al doilea asupra *Desvoltărei intelectuale și naționale a Românilor*.

S'a decis ca toți membrii ordinari ce se vor primi de acum înainte, să facă recepțiunea lor în sinul societății prin o teză scrisă asupra unei materii științifice sau literare.

Rugăminte către Abonați.

Cu expedițiunea No. 7 al revistei Asachi, comitetul redacțiunei își ie penibila sarcină de a ruga pe D-nii abonați ca să bine-voiască a trimete redacțiunei costul abonamentului, căci cheltuelile de scoatere a revistei sunt mari și grele, numai pe sarcina membrilor societății.

Avis.

Localul societății s'a stremutat în casele ce vin in dosul librării D-lui Th. Dornescu, în ogradă.
